

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

bardzo uprzejmie dziękuję ze przekazane w piśmie z dnia 15 maja 2020 r. spostrzeżenia i uwagi dotyczące sytuacji przedsiębiorców. Traktuję je jako wyraz troski o polską gospodarkę i przedsiębiorców. Od początku wybuchu epidemii kluczowym wyzwaniem, przed jakim stanęło całe państwo, było powstrzymanie rozprzestrzenienia się COVID-19, przy jednoczesnym zminimalizowaniu wpływu pandemii na gospodarkę, a szczególnie przy próbie ochrony miejsc pracy. W tym celu powstał pakiet tzw. Tarczy Antykryzysowej, który reguluje wiele powiązanych ze sobą zagadnień, w szczególności wsparcie dla przedsiębiorców w zakresie ochrony zatrudnienia, zmniejszenia obciążeń i zachowania płynności finansowej firm. Równolegle działa również program tzw. Tarczy Finansowej, obsługiwanej przez PFR przy udziale banków komercyjnych. Szacowana całkowita wartość tych działań to ponad 300 mld zł, czyli ok. 15% polskiego PKB. W tych ramach, przedsiębiorcom przyznano pomoc o wartości już ponad 62,3 mld zł (stan na 29 maja 2020 r.).

Pierwsza, legislacyjna część ww. pakietu weszła w życie 31 marca 2020 r., a kolejne 18 kwietnia i 16 maja. Po stronie Ministerstwa Rozwoju pakiet był tworzony przy roboczym dialogu z podmiotami wchodzącymi w skład Rady Dialogu Społecznego, a także w oparciu o konsultacje z przedsiębiorcami i instytucjami. Kolejne odsłony Tarczy pojawiały się ze względu na konieczność dopasowania rozwiązań do bieżących warunków, zgłaszane propozycje przedsiębiorców oraz różne terminy uzyskania zgody Komisji Europejskiej na wprowadzaną pomoc publiczną.

W pakiecie działań pomocowych znajdują się środki wsparcia skierowane zarówno do wszystkich przedsiębiorców, bez względu na wielkość, jak i dla danej kategorii przedsiębiorstw (mikro, małych, średnich i dużych firm). Niektóre rozwiązania uwzględniają również położenie poszczególnych branż, np. leasing operacyjny z Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. dla branży transportowej, czy vouchery w branżach takich jak HoReCa i MICE. Priorytetem jest to, aby jak największa ilość przedsiębiorców mogła otrzymać pomoc, przy czym dobór instrumentów wsparcia zależy od sytuacji i potrzeb danego przedsiębiorcy.

Wśród najpopularniejszych środków znajdują się m.in. mikropożyczki do 5 tys. zł z Funduszu Pracy oraz świadczenia postojowe z ZUS. Do ZUS i urzędów pracy wpłynęło 4 744 600 wniosków o skorzystanie z oferowanych rozwiązań. Według stanu na 29 maja 2020 r. przyznano, m.in.:

- ponad 5,2 mld zł na mikropożyczki dla przedsiębiorców;
- ponad 4,2 mld zł na ochronę miejsc pracy z FGŚP;
- ponad 1,8 mld zł na postojowe dla samozatrudnionych i osób realizujących umowy cywilnoprawne;
- ponad 1,7 mld zł na dofinansowania wynagrodzeń pracowników MMŚP z EFS;
- zwolnienie ze składek ZUS o wartości 1,8 mld zł.

W odniesieniu do podniesionej kwestii zbliżającego się wygaśnięcia ulg, warto wskazać, że Tarcza Antykryzysowa przyznaje Radzie Ministrów możliwość przedłużenia okresu wypłacania dofinansowań do wynagrodzeń pracowników, a także określenia innych okresów zwolnienia z tytułu nieopłaconych

składek do ZUS, czy też przyznania ponownej wypłaty świadczenia postojowego, mając jednak na względzie okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz skutki nimi wywołane. Decyzje w tej sprawie będą zapadały w zależności od rozwoju sytuacji.

W zakresie wspomnianej kwestii pominięcia pomocy dla prowadzących działalność agroturystyczną, należy podkreślić, że przedsiębiorca, który prowadzi działalność agroturystyczną, tak jak inni przedsiębiorcy, może skorzystać ze środków wsparcia przewidzianych w pakiecie Tarczy. To również odnosi się do przypadku, gdy dana agroturystyka jest działalnością rolniczą, wówczas zamiast zwolnienia ze składek do ZUS przysługuje zwolnienie z opłacania składek do KRUS. Przykładowym środkiem wsparcia, z którego może skorzystać gospodarstwo agroturystyczne, jest też możliwość zaoferowania klientowi voucher'a, a w przypadku braku na niego zgody klienta, wydłużenie terminu na zwrot środków uiszczonych tytułem zaliczki za odwołaną rezerwację do 180 dni.

W kwestii przedsiębiorców prowadzących działalność nierejestrową zwracam uwagę, że istotą tej działalności jest minimalna liczba obowiązków administracyjnych, które łączą się z działalnością gospodarczą. Przedsiębiorca zobowiązany jest jednak do opłacania podatku od uzyskanego dochodu z działalności nierejestrowej na zasadach ogólnych według skali podatkowej. Należy przy tym zauważyć, że zwolnienie w tym zakresie nie przyniosłoby realnej pomocy podatnikom, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji wywołanej epidemią COVID-19, gdyż w przypadku niewykazywania zysku nie powstaje zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego. Jednocześnie działalność nierejestrowa jest, co do zasady, działalnością gospodarczą na gruncie prawa cywilnego. Osoba prowadząca działalność nierejestrową jest traktowana jak każda inna osoba wykonująca zlecenie lub świadcząca usługi poza działalnością gospodarczą. Taka osoba będzie miała więc prawo do świadczenia postojowego. W tym celu zleceniodawca lub zamawiający musi w sprawie osoby prowadzącej taką działalność złożyć wniosek RSP-C do ZUS. Należy też podkreślić, że tylko niektóre przypadki działalności nierejestrowej będą związane ze świadczeniem pracy w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach społecznych. Przykładowo, drobny handel (np. sprzedaż wytworzonych przez daną osobę towarów), nie stanowi świadczenia pracy i nie wiąże się z obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z żadnego tytułu. Osoba prowadząca działalność nierejestrowaną może posiadać też inny tytuł do ubezpieczeń i z tego źródła otrzymać pomoc.

Istotnym aspektem w dobie epidemii jest możliwość załatwienia spraw online. Wnioski o wsparcie można złożyć za pośrednictwem platformy: <https://www.praca.gov.pl/eurzad/index.eup#/panelOgolny> albo Platformy Usług Elektronicznych (PUE) ZUS: <https://www.zus.pl/>. Na wskazanych stronach internetowych jest wyjaśnione jak takie wnioski wypełnić i wysłać elektronicznie. Podobnie cały proces uzyskania pożyczek z ARP można przeprowadzić online za pośrednictwem strony ARP: <https://www.arp-tarcza.pl/>, z kolei wnioski o subwencje finansowe PFR przedsiębiorcy składają przez systemy bankowości elektronicznej.

W celu zapewnienia pełnej informacji w zakresie form wsparcia zostały uruchomione: strona internetowa: <https://www.gov.pl/web/tarczaantykrzysowa> oraz infolinia pod numerami telefonów 732 122 500 lub 22 484 84 84. Obok strony i infolinii powstał Chatbot Tarczy, który odpowiada przedsiębiorcom na ponad 170 najczęstszych pytań. Jednocześnie każda zaangażowana instytucja próbuje swoimi kanałami komunikacji dotrzeć do przedsiębiorców, np. PFR poprzez poradniki czy kanał na YouTube z serią filmików z doradcami EY o Tarczy Antykrzysowej i Finansowej. Z kolei od 26 maja 2020 r. ruszył cykl wideokonferencji Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i Ministerstwa Rozwoju na temat rozwiązań i instrumentów finansowych z Tarczy. Po każdym wydarzeniu eksperci będą odpowiadać na pytania przedsiębiorców (<https://www.parp.gov.pl/tarcza>).

Ponadto od końca lutego br. Ministerstwo Rozwoju prowadzi dialog z przedstawicielami poszczególnych branż, początkowo w formie spotkań bezpośrednich, obecnie poprzez szereg wideokonferencji. Wiele ze zgłaszanych przez przedsiębiorców postulatów znalazło wyraz we wspomnianych powyżej inicjatywach legislacyjnych Rady Ministrów.

Obecnie wprowadzamy IV etap „odmrażania gospodarki”, który obejmuje dla m.in. branżę eventową, weselną oraz parki rozrywki. Od 4 maja 2020 r. swoją działalność wznowiły biblioteki, galerie handlowe, branża hotelarska i usługi fizjoterapeutyczne, a od 18 maja usługi gastronomiczne, salony fryzjerskie i kosmetyczne. Każdy etap wprowadzany jest w porozumieniu z przedstawicielami branż i za każdym

razem przedsiębiorcom przedstawiane są stosowne wytyczne, które pomagają w bezpiecznym powrocie do pracy. Sytuację na bieżąco monitoruje Ministerstwo Zdrowia i Główny Inspektorat Sanitarny, a decyzja o wytycznych i znoszeniu ograniczeń podejmowana jest na podstawie sytuacji epidemicznej w kraju oraz rekomendacji ekspertów.

Warto wspomnieć, że z danych CEIDG wynika, że do dnia ogłoszenia w Polsce stanu epidemicznego liczba aktywnych działalności gospodarczych w Polsce wynosiła 2,47 mln. Natomiast w okresie od 11 marca do 12 maja 2020 r. zmniejszyła się ona o 0,89% (o 21,9 tys. działalności gospodarczych). Obecnie mamy 2,456 mln aktywnych działalności i jest to stan zbliżony do tego z początku 2020 r. (1-2 stycznia było 2,460 mln firm, które prowadziły własną działalność gospodarczą). Równocześnie od 11 marca do 12 kwietnia mieliśmy do czynienia ze wzrostem zawieszonych o 9,9% (z poziomu 440,8 tys. do 484,5 tys.). Natomiast od 12 kwietnia do 12 maja liczba zawieszonych firm spadła do 470 tys. Mimo, że liczba aktywnych działalności nie wróciła jeszcze do poziomów sprzed spadku, który miał miejsce na przełomie marca i kwietnia, to umacnia się trend stopniowego wznowiania aktywności.

Pragnę również zauważyć, że Polska w porównaniu z pozostałymi krajami Unii Europejskiej pozytywnie wyróżnia się pod względem prognozowanej dynamiki PKB na 2020 r. Zgodnie z prognozą ekonomiczną Komisji Europejskiej z 6 maja 2020 r. „Spring 2020 Economic Forecast: A deep and uneven recession, an uncertain recovery”, polska gospodarka ma odnotować najniższy spadek PKB w UE w 2020 r. KE szacuje w tym roku spadek PKB Polski o 4,25% wraz ze spadkiem zaufania konsumentów, wzrostem bezrobocia i z malejącym popytem na eksport. Komisja dodała jednak, że Polska powinna się odbić w 2021 r. ze wzrostem o 4,1%. Agencja Bloomberg w artykule z 11 maja 2020 r. „EU’s Most Virus-Shielded Member Seen Headed for U-Shaped Rebound” stwierdziła, że polska gospodarka jest postrzegana jako najbardziej odporna na kryzys w UE wywołany pandemią koronawirusa.

Z kolei zgodnie z raportem ING z 7 maja 2020 r. „Covid-19 pandemic: Entering the next phase”, Polska wprowadziła najsilniejszą tarczę antykryzysową w regionie. Zgodnie z raportem Polska wdrożyła największy fiskalny program pomocowy oparty na luzowaniu ilościowym w całym regionie.

Obecnie trwają prace nad kolejnym projektem ustawy, którego rozwiązania złożą się na ofertę „Tarczy antykryzysowej”. Znajdują się tam m.in. przepisy, na podstawie których zostaną uruchomione, np. dopłaty BGK z budżetu państwa do oprocentowania kredytów bankowych dla firm, ustawowe wakacje kredytowe dla tych osób, którzy po 13 marca stracili główne źródło dochodu czy szybka ścieżka restrukturyzacyjna dla firm w kłopotach. Kolejnym instrumentem, który zacznie być realizowany od połowy czerwca, jest wsparcie w ramach Fundusowego Pakietu Antykryzysowego, gdzie co najmniej 3 mld zł zostaną przeznaczone na dofinansowanie wydatków związanych z bieżącą działalnością mikro, małych i średnich firm. Środki te zostaną uruchomione w ramach już funkcjonujących krajowych i regionalnych programów Unii Europejskiej.

Rząd na bieżąco monitoruje dynamicznie zmieniającą się sytuację w gospodarce, pozostaje w ciągłym kontakcie z przedstawicielami branż, organizacji pracodawców i pracowników, a także analizuje zgłaszane postulaty i uwagi. Tym bardziej więc dziękujemy za te zgłoszone przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

Łączę wyrazy szacunku,

Marek Niedużak
Podsekretarz Stanu
[podpisano elektronicznie]